

Реферат на тему: "Шалений Роланд (Orlando furioso)"

Людовіко Аріосто

Реферат на тему:

Шалений Роланд

(Orlando furioso)

"Шалений Роландо (Орландо)" — поема (1516-1532) Людовіко Аріосто (Lodovico Ariosto) 1474-1533, італійська література.

Це незвичайна поема — поема-продовження. Вона починається майже з півслова, підхоплюючи чужий сюжет. Початок її написав поет Маттео Боярдо — ні багато ні мало шістдесят дев'ять пісень під заголовком "Закоханий Роланд". Аріосто додав до них ще сорок сім своїх, а під кінець подумував про те, щоб продовжувати і далі.

Героїв у ній не злічити, у кожного свої пригоди, сюжетні нитки сплітаються в справжню павутину, і Аріосто з особливим задоволенням обриває кожне оповідання в самий напружений момент, щоб сказати: а тепер подивимося, що робить такий-то...

Головний герой поеми, Роланд, знайомий європейському читачу вже чотириста чи п'ятсот років. За цей час сказання про нього сильно перемінилися.

По-перше, іншим став фон історій. У "Пісні про Роланда" подією була невелика війна в Піренеях між Карлом Великим і його іспанським сусідом — у Боярдо й Аріосто це всесвітня війна між християнським і мусульманським світом, де на Карла Великого йде імператор Африки Аграмант, а з ним королі й іспанський, і татарський, і черкеський, і незліченні інші, а в мільйонному їхньому війську — два герої, яких світ не бачив: величезний і дикий Родомонт і шляхетний лицарський Руджьер, про якого ще буде мова.

До моменту початку поеми Аріосто басурмани долають, і полчище їх стоїть вже під самим Парижем.

По-друге, іншим став герой. У "Пісні про Роланда" він — лицар як лицар, тільки найдужчий, чесний і доблесний. У Боярдо й Аріосто він до всього цього, з одного боку, велетень нечуваної сили, здатний голими руками бика розірвати навпіл, а з іншого боку, жагучий закоханий, здатний від любові втратити розум у буквальному значенні слова, — від цього поема і називається "Шалений Роланд". Предмет його любові — Анджеліка, принцеса з Китаю, прекрасна і легковажна, що запаморочила голову всьому лицарству на білому світі; у Боярдо через неї палала війна по всій Азії, в Аріосто вона тільки що бігла з полону Карла Великого, і Роланд від цього прийшов у такий розпач, що кинув правителя і друзів в обложеному Парижі та поїхав по світі шукати Анджеліку.

По-третє, іншими стали супутники героя. Головні серед них — два його двоюрідних брати: молодчина Астольф, добрий і легковажний авантюрист, і шляхетний Рінальд,

вірний паладин Карла, втілення всіх лицарських доблестей. Рінальд теж закоханий і теж в Анджеліку, але любов його — нещаслива. Є в Арденському лісі на півночі Франції два чарівних джерела — ключ Любові і ключ Безлюбов'я; хто поп'є з першого, відчує любов, хто з другого — відразу. І Рінальд і Анджеліка випили з того і з іншого, тільки не в лад: спершу Анджеліка переслідувала своєю любов'ю Рінальда, а він від неї втікав, потім Рінальд став ганятися за Анджелікою, а вона рятувалася від нього. Але Карлові Великому він служить вірно, і Карл із Парижа посилає його за допомогою в сусідню Англію.

У цього Рінальда є сестра Брадаманта — теж красуня, теж войовниця, і така, що коли вона в латах, то ніхто не подумає, начебто це жінка, а не чоловік. Закохана, звичайно, і вона, і ця любов у поемі — головна. Закохана вона в супостата, у того самого Рудж'єра, що кращий із сарацинських лицарів. Шлюб їх вирішений долею, тому що від нащадків Рудж'єра і Брадаманти піде знатний рід князів Есте, які будуть правити у Феррарі, на батьківщині Аріосто, і яким він присвятить свою поему. Рудж'єр і Брадаманта зустрілися колись у бої, довго рубалися, дивуючись силі і відвазі один одного, а коли втомилися, зупинилися і зняли шоломи, то покохали один одного з першого погляду. Але на шлях до їхнього з'єднання багато перешкод.

Рудж'єр — син від таємного шлюбу християнського лицаря із сарацинською принцесою. Його виховує в Африці чарівник і чорнокнижник Атлант. Атлант знає, що його вихованець прийме водохрещення, родить славних нащадків, але потім загине, і тому намагається не пускати свого улюбленця до християн. У нього в горах замок, повний примар: коли до замку під'їжджає лицар, Атлант показує примару його коханої, той кидається у ворота їй назустріч і надовго залишається в полоні, марно відшукуючи свою даму в порожніх світлицях і переходах. Але в Брадаманті є чарівний перстень, і ці чари на неї не діють. Тоді Атлант саджає Рудж'єра на свого крилатого коня — гіппогрифа, і той несе його на інший край світу, до іншої чарівниці-чорнокнижниці — Альцині. Та зустрічає його у вигляді юної красуні, і Рудж'єр впадає в спокус: довгі місяці він живе на її чудо-острові в розкоші і млості, насолоджуючись її любов'ю, і тільки втручання мудрої феї, яка турбується про майбутній рід Есте, повертає його на шлях чесноти. Чари розпадаються, красуня Альцина з'являється в справжньому образі пороку, мерзенному і потворному, і Рудж'єр, який розкався, на тому ж гіппогрифі летить назад на захід. Марне, тут знову його підстерігає люблячий Атлант і залучає у свій примарний замок. І полонений Рудж'єр метається по його залах у пошуках Брадаманти, а поруч полонена Брадаманта метається по тим же залам у пошуках Рудж'єра, але один одного вони не бачать.

Поки Брадаманта й Атлант борються за долю Рудж'єра; поки Рінальд пливе за допомогою в Англію і з Англії, а по дорозі рятує даму Гіневру, брехливо обвинувачену в безчесті; поки Роланд нишпорить у пошуках Анджеліки, а по дорозі рятує даму Ізабеллу, схоплену розбійниками, і даму Олімпію, кинуту віроломним коханцем на незаселеному острові, а потім розп'яту на скелі в жертву морському чудовиську, — тим часом король Аграмант зі своїми полчищами оточує Париж і готується до приступу, а

благочестивий імператор Карл волає про допомогу до Господа. І Господь наказує архангелу Михайлові: "Лети вниз, знайди Безмовність і знайди Зваду: нехай Безмовність дасть Рінальду з англійцями раптово гримнути з тилу на сарацинів і нехай Звада нападе на сарацинський стан і посіє там ворожнечу і смуту, і вороги правої віри знесиліють!" Летить архістратиг, шукає, але не там їх знаходить, де шукав: Зваду з Лінню, Жадібністю і Заздрістю — серед ченців у монастирях, а Безмовність — між розбійників, зрадників і таємних убивць. А вже гримнув приступ, вже клекоче бій вкруг усіх стін, палахкоче полум'я, вже ввірвався в місто Родомонт і один трощить усіх, прорубуючись від воріт до воріт, летиться кров, летять у повітря руки, плечі, голови. Але Безмовність веде до Парижа Рінальда з підмогою — і приступ відбитий, і лише ніч рятує сарацина від поразки. А Звада, ледве пробився Родомонт із міста до своїм, шепоче йому на вухо, що люб'язна його дама Дораліса змінила йому з другим по силі сарацинським богатирем Мандрикардом — і Родомонт умить кидає своїх і мчить ся шукати кривдника, клянуци жіночий рід, мерзенний, підступний і віроломний.

Був у сарацинському стані юний воїн по імені Медор. Цар його упав у битві; і коли ніч опустилася на поле бою, вийшов Медор з товаришем, щоб при місячному світлі знайти його тіло серед трупів і поховати з честю. Їх помітили, кинулися в погоню, Медор поранений, товариш його убитий, і загинути б Медору кров'ю в хащі лісу, якщо б не з'явилася неждана рятівниця. Це та, з яким почалася війна, — Анджеліка, таємними тропами пробиралася у свій далекий Китай. Трапилося диво: марнолюбна, легковажна, яка нехтувала королями і кращими лицарями, вона пожаліла Медора, полюбила його, віднесла його в сільську хатину, і, поки не зцілилася його рани, вони жили там, люблячи один одного, як пастух з пастушкою. І Медор, не вірячи своєму щастю, вирізував ножом на корі дерев їхні імена і слова подяки небу за їхню любов. Коли Медор зміцнів, вони продовжують свій шлях у Китай, зникаючи за обрієм поеми, — а напису, вирізані на деревах, залишаються. Вони^те і стали фатальними: ми в самій середині поеми — починається шаленство Роланда.

Роланд, у пошуках Анджеліки об'їхавши пів-європи, попадає в цей самий гай, читає на деревах ці самі письмена і бачить, що Анджеліка полюбила іншого. Спершу він не вірить своїм очам, потім думкам, потім німіє, потім ридає, потім хапається за меч, рубає дерева з письменами, рубає скелі по сторонах, — "і настало те саме шаленство, що не бачено, і не взвидеть страшней". Він отшвириває зброя, зриває панцир, рве на собі плаття; голий, кошлатий, біжить він по лісах, голими руками вирываючи дуби, утоляя голод сирою ведмединою, зустрічних за ноги роздираючи навпіл, поодиноці розтросуючи цілі полки. Так — по Франції, так — по Іспанії, так — через протоку, так — по Африці; і жахливий слух про його долю долітає вже і до Карпова двору. А Карлові нелегко, хоч Звада і посіяла ворожнечу в сарацинському стані, хоч Родомонт і пересварився з Мандрикардом, і з іншим, і з третім богатирем, але басурманская рать як і раніше під Парижем, а в нехристею нові непереможні воїни. По-перше, це підоспілий неведомо відкіля Руджьєр — хоч він і любить Брадаманту, але сеньйор його — африканський Аграмант, і він повинний служити свою васальну службу. По-друге ж,

це богатирша Марфиза, гроза усього Сходу, що ніколи не знімає панцира і давши клятву побити трьох найсильніших у світі царів. Без Роланда християнам з ними не справитися; як знайти його, як повернути йому розум?

Отут-те і є веселий шукач пригод Астольф, якому всі дарма. Йому везе: у нього чарівний спис, саме всіх сшибающее із сідла, у нього чарівний ріг, що звертає в панічну утечу всякого зустрічних; у нього навіть товста книга з азбучним покажчиком, як бороти з якими силами і чарами. Колись його занесло на край світла до спокусниці Альцине, і тоді його визволив Руджьер. Відтіля він поскакав на батьківщину через всю Азію. По дорозі він переміг чудо-велетня, якого як ні розрубиш, він знову срастеться: Астольф відітнув йому голову і поскакав прочь, вискубуючи на ній волосок за волоском, а безголове тіло бігло, розмахуючи куркулями, слідом; коли вищипнув він той волос, у якому була великанова життя, тіло звалив і лиходій загинув. По дорозі він подружився з лихий Марфизою; побував на березі амазонок, де кожен сторонній повинний за один день і одна ніч десятих побити на турнірі, а десятих удоволить у постелі; визволив з їхнього полону славних християнських лицарів. По дорозі він потрапив навіть в Атлантів замок, але і той не вистояв проти його дивовижного рога: стіни розвіялися, Атлант загинув, бранці врятувалися, а Руджьер і Брадаманта (по-мнете?) побачили нарешті один одного, кинулися в обійма, заприсяглися у вірності і роз'їхалися: вона — у замок до брата своєму Рінальду, а він — у сарацинський стан, дослужити свою службу Аграманту, а потім прийняти водохрещення і женитися на милої. Гиппогрифа ж, крилатого Атлантова коня, Астольф узяв собі і полетів над світом, поглядаючи вниз.

Цьому безтурботному диваку і довелось врятувати Роланда, а для цього спершу потрапити в пекло й у рай. З-під хмар він бачить ефіопське царство, а в ньому пануючи, якого морять голодом, розхапуючи їжу, хижі гарпії — точнісінько як у древньому міфі про аргонавтів. Зі своїм чарівним рогом він проганяє гарпій прочь, заганяє їх у темне пекло, а з нагоди вислухує там розповідь однієї красуні, що була немилосердна до своїх шанувальників і от тепер мучається в пеклі. Вдячний ефіопський цар показує Астольфу високу гору над своїм царством: там земний рай, а в ньому сидить апостол Іоанн і, по слову Божию, чекає другого пришествя. Астольф злітає туди, апостол радісно його привечает, розповідає йому і про майбутні долі, і про князів Есте, і про поетів, що їх прославлять, і про те, як інші кривдять поетів своєю скнарістю, — "а мені це небайдуже, я адже сам письменник, написав Євангеліє й Одкровення". Що ж до Роландова розуму, то він знаходиться на Місяці: там, як на Землі, є гори і доли, і в одному з долів — усе, що загублено на світі людьми, "від чи лиха, від чи давнини, від чи дурості". Там марна слава монархів, там марні моління закоханих, лестощі підлесників, недовга милість князів, краса красунь і розум в'язнів. Розум — річ легка, начебто пара, і тому він замкнений у судинках, а на них написано, у якому чий. Там вони і знаходять судину з написом "Розум Роланда", і іншої, поменше, — "Розум Астольфа"; здивувався Астольф, вдихнув свій розум і відчув, що став розумний, а був не дуже. І, восславив благодійного апостола, не забувши взяти із собою розум Роланда, лицар верхи на гиппогрифе спрямовується назад на Землю.

А на Землі вже багато чого перемінилося.

По-перше, лицарі, звільнені Астольфом на його східних шляхах, доскакали вже до Парижа, приєдналися до Рінальду, він з їхньою допомогою вдарив по сарацинах (грім до неба, кров потоками, голови — із пліч, руки-ноги, відрубані, — розсипом), відбив їх від Парижа, і перемога стала знову хилитися на християнську сторону. Правда, б'ється Рінальд упівсили, тому що душею його володіє колишня безмовна пристрасть по Анджеліці. Він уже пускається шукати її — але отут починається алегорія. В Арденському лісі на нього накладається чудовисько Ревнощі: тисяча очей, тисяча вух, зміїна паша, тіло кільцями. А на допомогу йому встає лицар Презирство: світлий шолом, вогненна палиця, а за спиною — ключ Безлюбів'я, що зціляє від нерозумних пристрастей. Рінальд п'є, забуває любовне божевілья і знову готове на праведний бій.

По-друге, Брадаманта, почувши, що її Руджьєр б'ється серед сарацинів поруч з деякою войовницею по імені Марфіза, загоряється ревностями і скаче убитися і з ним і з нею. У темному лісі в невідомій могилі починають рубатися Брадаманта і Марфіза, одна іншої відважніша, а Руджьєр марно їх рознімає. І отут раптом з могили лунає голос — голос мертвого чарівника Атланта: "Геть ревності! Руджьєр і Марфіза, ви — брат і сестра, ваш батько — християнський лицар; поки живий був, я зберігав вас від Христової віри, але тепер, вірно, кінець моїм працям". Усе проясняється, Руджьєрова сестра і Руджьєрова подруга укладають один одного в обійма, Марфіза приймає святе водохрещення і призиває до того ж Руджьєра, але той бариться — за ним ще останній борг паную Аграманту. Той, отчаявшись перемогти в бої, хоче вирішити результат війни двобоєм: найсильніший проти найсильнішого, Руджьєр проти Рінальда. Розчищено місце, принесені клятви, починається бій, серце Брадаманти розривається між братом і улюбленим, але отут, як колись у "Илиаде" і "Енеїде", чийсь удар порушує перемир'я, починається загальне побоїще, християни долають, і Аграмант із деякими своїми поплічниками рятується на кораблі, щоб плисти у свою заморську столицю — Бизерту, що біля Тунісу. Він не знає, що під Бизертою чекає його найстрашніший ворог.

Астольф, злетівши з райської гори, збирає військо і поспішає по суші і морю вдарити з тилу на Аграмантову Бизерту; з ним інші паладини, що спались з Аграмантова полону, — а назустріч їм божевільний Роланд, дикий, голий — не підійдеш, не схопиш. Навалилися впятером, накинули аркан, розтягли, зв'язали, знесли до моря, вимили, і підніс Астольф до його носа судина з Роландовим розумом. Лише вдихнув він, прояснилися його очі і мови, і уже він колишній Роланд, і уже вільний від злобливої любові. Підпливають Карлови кораблі, християни йдуть приступом на Бизерту, місто узяті — гори трупів і полум'я до небес. Аграмант із двома друзями рятується по морю, Роланд із двома друзями їх переслідують; на маленькому Середземному острові відбувається останній потрійний двобій, Аграмант гине, Роланд — переможець, війні кінець.

Але поемі ще не кінець. Руджьєр прийняв святе водохрещення, він приходить до Карлову двору, він просить руки Брадаманти. Але старий батько Брадаманти проти: у

Рудж'єра славне ім'я, але ні кола ні двору, і він краще видасть Брадаманту за принца Леона, спадкоємця Грецької імперії. У смертному горі Рудж'єр їде прочь — помірятися силами із суперником. На Дунаї принц Леон воює з булгарами; Рудж'єр приходить на допомогу булгарам, робить дива ратних подвигів, сам Леон любить невідомим героєм на поле бою. Греки хитрістю залучають Рудж'єра в полон, видають імператору, кидають у підземну темницю, — шляхетний Леон рятує його від вірної загибелі, відплачує йому честь і таємно тримає при собі. "Я зобов'язаний тобі життям, — говорить вражений Рудж'єр, — і віддам її за тебе в будь-яку мить".

Це не порожні слова. Брадаманта повідомляє, що вона вийде лише за той, хто подужає її в двобої. Леон смутний: проти Брадаманти він не вистоїть. І тоді він звертається до Рудж'єру: "Поезжай із мною, вийди в поле в моїх латах, переможи для мене Брадаманту". І Рудж'єр не видає себе, він говорить: "Так". На великому полі, перед обличчям Карла і всіх паладинів, довгий день триває шлюбний бій: Брадаманта рветься вразити ненависного нареченого, обсилає його тисячею ударів. Рудж'єр влучно відбиває усі до єдиного, але жодного не наносить сам, щоб навіть ненавмисно не поранити кохану. Глядачі дивуються, Карл повідомляє гостя переможцем, Леон у таємному наметі обіймає Рудж'єра. "Я зобов'язаний тобі щастям, — говорить він, — і віддам тобі всі що хочеш у будь-яку мить".

А Рудж'єру життя не миле: він віддає і коня і лати, а сам їде в чашу лісу умирати від горя. Він і вмер би, не втрутись добра фея, яка турбується про майбутній будинок Есте. Аєон знаходить Рудж'єра, Рудж'єр відкривається Аєону, шляхетність суперничає зі шляхетністю, Леон відрікається від Брадаманти, правда і любов тріумфують, Карл і його лицарі плескають. Від булгар приходять послы: вони просять свого рятівника собі на царство; тепер навіть батько Брадаманти не скаже, начебто в Рудж'єра ні кола ні двору. Справляється весілля, свято, бенкети, турніри, шлюбний намет розшитий картинами в славу майбутніх Есте, але і це ще не розв'язка.

В останній день з'являється той, про кого майже забули: Родомонт. По обітниці він рік і день не брав зброї в руки, а тепер прискакав кинути виклик колишньому соратнику своєму Рудж'єру: "Ти зрадник своєму королю, ти християнин, ти не вартий зватися лицарем". Починається останній двобій. Кінний бій — ратища в друзки, друзки до хмар. Піший бій — кров крізь лати, мечі вщент, бійці стислися залізними руками, обоє завмерли, і от Родомонт падає додолу, і кинджал Рудж'єра — у його забралі. І, як у "Енеїді", до пекельних берегів "відлітає з хулою його душу, настільки колись горда і гордовита".

Список використаної літератури:

1. Літературна енциклопедія. — К., 1992.
2. Література середньовіччя. — М., 2000.